

PRZESTĘPNY (28) *ai*

e jasne.

sg m N przestępny (8). ◊ *G* przestępného (6); -ého (1), -(e)go (5). ◊ *D* przestępn(e)mu (1). ◊ *A* przestępn(e)go (1), przestępny (1). ◊ *I* przestępném (1). ◊ *L* przestępnym (2). ◊ *pl G* przestępnych (5). ◊ *A m pers* przestępn(e) *SkarŻyw* (2), przestępnych (1) *GrabPospR*.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XIX w.

1. *Postępujący wbrew nakazom, naruszający prawo; delictu obnoxius, delinquens Cn* (12) : [niektorzi waszi polschi lotrowie i Kozaczi za waszem niedbalstwem a pozwolenym zebrawszy sie, do panstw naszich wam przileglich przyciągnely, wszi i miasteczka nasze splondrowali i popaly [...], potrzeba tego iest abisczie [...] te przestepne Kozaki poddane wasze karaly *CorfusDocum 1593 nr 195.*]

a. *W funkcji rzeczownika; transgressor JanStat [pl]* (3) : Aby żaden [rycerski człowiek] niemógł wżywać żadnych potrzeb cudzoziemfkich/ ażby pierwey potrzeby do połpolitego rużenia potrzebne pokupił/ y gotowe miał/ o coby wolno pozwać káždemu szlachćicowi/ *toties quoties opus fuerit y paenam ná przestępnych záłożyć. GrabPospR K3.*

Wyrażenie: »karanie przestępnych« (2): A iegli ci/ którzy ku braniu álbo zápowiádaniu Soli będą zá czáfem náznáczeni/ ináczey w náydowaniu álbo w zápowiádaniu Soli/ y także w karaniu przestępnych póftąpią [*transgressores puniendo processerint JanStat 51*]; tedy skázuiemy tákowie/ którzy ináczey czynią/ winą czternaście grzywien kárác *SarnStat 926 [idem] 385.*

a. *Który naruszył przykazanie i prawo boskie [w tym: o Adamie i Ewie (3)]* (9) : Thefz kyedy baczymy ktorzy byuayą tym grzechem zarazeny yszczy [*lege: iż ci*] ktorzy fyą rodzą obyczayem przyrodzenya z natury pyeruych rodzyczow przestępnych, bozym skazanym przeklętym *PatKaz I 17v; OrzQuin X3v; Iż gdy thu vpádły brát twoy przeciwko tobie wykroczy/ [...] á prosi cie abyś mu ono przesthąpienie [przeciw prawom boskim] iego przepuścił/ dla imieniá Páná swoiego: [...] á weźmiesz záfię w miłość fwą krześciánfką onego omylnie przestępnego bráciřzká swoiego/ iużes go rozwiázal przed oblicznością Páná swego *RejPos 120, 133v, 303, 307; gniew swoy Pan Bog pierwey ná przestępne kápłany/ ktorzy fię wedle iego woley niezáchowuią obroci SkarŻyw 492; PowodPr 8.**

a. *W funkcji rzeczownika: grzesznik* (1) : Nie przepuścił [św. *Benedykt*] nikomu ná kázaniu swym/ [...] Ná przestępne frogim fię ftáwił. *SkarŻyw 310.*

2. [*Niewypełniający obowiązków [w czym]*]: Jeřliby ktokolwiek był w powinnościach krześcijaństwa swego przestępny abo też kto by niedbały, [...] tedy jako słuchacza swego minister [...] ma w dyscyplinę wziąć *AktaSynod III 604.*]

3. *Zestawienie:* »rok (jest) przestępny« = rok liczący 366, a nie 365 dni; *annus bisextilis Murm, BartBydg, Mącz, Cn; annus intercalaris Mącz, Cn; annus est cui ultra 365 communis anni dies, unus praeterea dies additur Cn [szyk 9:7] (16) : Murm 7; BartBydg 19b; BielKron 131; Bisextus sive Bisextus, Czwarty á dwudzieřty dzień xiężycá Lutego/ który w przestępnym roku dwa kroć bywa liczon. Mącz 25c, 10c, 31c, 102b; że rok przestępny bywa ná świecie do wřzyřtkich práwie rzeczy niezręczny: iż pod tym rokiem [...] także wody Ciepliczné mniéy pomocné [...]: którym [*chorym*] zdrowia poprává ięliby fy nie ták/ iákoby trzebá/ zdarzyła/ áby wymówká roku przestępného*

pogotowiu była. *Oczko* 29v, 143; Roku przestępne⁸⁰/ Luty ma dni 29. *LatHar* [++]v, [++]v, ++7; Tego roku nie będę łzczepił winnice/ iż ieft przestępny. *WujNT* 661.

Szereg: »przybysz albo rok przestępny« (1): Tedy nález cieplice téż podobno pod ten czas [*podczas wprowadzania w życie posoborowych dekretów w sprawie kalendarza*] żadný przymówki nie vzywią/ áby miály odmiánę á niedoftátek iáki ciérpiéc/ zá takim Przybyfzem/ álbo Rokiem Przestępném *Oczko* 30.

Przen (1) : (*did*) Kupiec narzeka iż nan nie iedna nedza. (-) A boć na mie przestępny rok Skąd czo poczne zewład kłopot. *RejKup* I.

Synonimy: 1. *występny*; 2. *złoczyńca*; 3. *przybysz*.

Cf **NIEPRZESTĘPNY, PRZESTĄPACZ, PRZESTĘPCA, PRZESTĘPNIK**

ZCh